

ZBORNİK

-- SVEČENIKOV SV. PAVLA --

IN ZAJEDNIC S. J.

Letnik IV.

Št. 11

Izhaja

1. dne vsakega meseca

Uredništvo in upravništvo :
Gorica,
Riva Piazzutta 18.

V GORICI, 1. septembra 1924

Izdaja Zbor svečnikov sv. Pavla. Urejuje Stanko Stanič, kurat

Tisk „Zadružne tiskarne“

TEOD. HRIBAR, NASLEDNIKI

GORICA — CORSO VERDI (hiša Centralne posojilnice)

Velika izbira češkega in domačega
sukna, najbogatejša izbira češkega
platna in perila „Jäger“. Zaloga cer-
kvenih preprog in drugih potrebščin.

Cene zmerne!

Postrežba točna!

BAŠIN ANTON - GORICA

PIAZZA S. ANTONIO 9

Priporoča preč. duhovščini svojo mizarsko delavnico. Popravlja in izde-
luje cerkvene omare, sprejema dela vseh cerkvenih mizarskih potrebščin.

LASTNA DELAVNICA V SOLKANU!

ZLATAR IN SREBRAR FRANC LEBAN

:: GORICA — VIA DUOMO ::

Izdeluje in popravlja vse cerkvene
srebrne in kovinaste predmete:
-- moštrance, kelihe, ciborje itd.

POZLAČUJE IN POSREBRUJE.

Priporoča se preč. cerkvenim
predstojništvom.

:: DOBRO ZNANA TVRDKA :: ANDREJ MAVRIČ

GORICA, Via CARDUCCI 3

Priporoča preč. duhovščini svojo
bogato zalogo črnega sukna za
talarje, suknje itd. — V zalogi
ima različne izdelke čeških tkanin,
cerkvene preproge itd. itd.

- LASTNA KROJAČNICA! -

ZBORNIK

SVEČENIKOV Sv. P. in ZAJEDNIC S. J.

Uredništvo :
Gorica, Riva Piazzutta št. 18
Izhaja :
1. dan vsakega meseca.

Sobratje!

Ko Vam pošilja novoizvoljeno starešinstvo »Zbora svečenikov sv. Pavla« potom našega glasila »Zbornika« svoj gorak pozdrav in zahvalo za izkazano zaupanje na zadnjem sobranju, Vam brez ovinkov in olepšav priznava, da ste mu naprtili nenahko breme.

Novo starešinstvo čaka jo velike naloge, ki jih ni moglo prejšnje izpeljati radi notranjih in zunanjih ovir. Splošne razmere pa so ostale iste, zato ne pričakujte od nas čudežev. Imamo pa resno voljo ter se zavedamo velike odgovornosti, zato hočemo svoje skromne sile posvetiti nesebično »Zboru« in »Zborniku«. — Toda sami smo prešibki, zato ni izvzet nihče izmed članov »Zbora«, da ne bi po svoji moči in zmožnosti prispeval k zgradbi in k dosegu skupnih ciljev.

Ne strašimo se truda ne znoja, ko imamo pred očmi naše vsem bojem in vihram izpostavljeno svečenstvo, ki deli z nami iste udarce in se veseli istih uspehov, a eno nam je na srcu: pomagati na noge našemu od vseh stranj zaničevanemu in tepanemu stanu.

Skrbi nas v prvi vrsti starost in onemoglost naših sobratov. Uresničiti bi trebalo srečno misel prejšnjega g. staroste o domu za invalide. Naši prihranki se vsled novih davčnih bremen krčijo in ginejo kot pomladni sneg, a od starostnega zavarovanja nimamo pričakovati kaj izdatnega. V vseh škofijah naše nove domovine je ostalo staro razmerje gledé duhovnih. A po sedanji državni zakonodaji je zajamčena pokojnina samo župnikom, vsi drugi so vrženi na cesto. Tu je treba naprositi kompetentna cerkvena oblastva, da blagovole vse ekspoziture, vikarijate in kuracije povišati v samostojne župnije ter da jih država kot take prizna in postanejo dušni pastirji deležni »državne miloščine«. — Na svoji lastni koži čutimo mi sami in tudi naše ljudstvo težki udarec izgona naše redovne duhovščine. Križ se je vrnil v šole, hočejo pa izgnati njegovega duha in življenje. Vzpostavljajo se cerkve, ki znajo ostati brez klicarjev. Javna morala se truje in izpodkopa se versko čuvstvovanje. Ohraniti bi bilo treba ljudstvo zdravo, zašiti je odvracati od pesne kuge ter vzgajati moško in žensko mladino v Marijanskem duhu in poglobiti ljubezen do presv. Evharistije, ki mora postati izhodišče novega življenja. Razni sobratje so zašli pod tože nasilnih razmer v velike stiske, iz katerih se ne morejo izkopati. Potrebno jim je gmotno in pravno varstvo, da se na ta način utrdi medsebojna solidarnost. Da se poglobi stanovska zavest med katol. svečenstvom, je neobhodnen stik z istoidejnimi organizacijami. — Za živahnejše življenje in ožji stik med nami bo skrbel »Zbor-

nik«, ki naj bo vesten in veren odsev našega veselja in trpljenja, uspeha in ponižanja. Pisal bo z Vašim sodelovanjem o svetlih solnčnih dnevih, a gotovo še več o trpljenju in nedoseženih ciljih.

Vse to in še marsikaj je v naši zamisli. Radi bi vse udeležili, toda prepričani smo, da bodo razmere močnejše od nas samih. — Toda ne klonimo duhom! Zavedamo se težav za udeležitev navedenih nalog, ki zahtevajo odločne volje, nezlomljive vztrajnosti in pred vsem ljubezni do dela.

Ne delamo sobratom nobenih obljub, daleč smo tudi od vsake sentimentalnosti o uspehih. Le eno trdimo: voljo imamo, da zanesemo novega življenja, nove opore, novega poguma med naše trpeče sobrate.

Novo starešinstvo si je v polni meri svesto težav za udeležitev omenjenega programa, zato se obrača na vse sobrate z iskreno prošnjo: podprite nas vsak s svojimi silami in zmožnostmi po besedah našega pesnika Gregorčiča:

Ne samo, kar vleva mu stan,
kar more, to mož je storiti dolžan!

Le tem potom ima starešinstvo »Zbora« trdno upanje, da bo vsaj deloma doseglo minimalno mero predloženih nalog. Zato bratje:

Na delo tedaj, ker resnobni so dnovi,
a delo in trud nam nebo blagoslovi!

Starešinstvo.

Zapisnik

rednega sobranja Zbora svečenikov sv. Pavla, ki se je vršilo v Gorici dne 21. avg. 1924.

Starosta pozdravi navzoče sobrate, zlasti one iz tužne Istre, konstatira sklepčnost in naznani dnevni red:

1. poročilo staroste;
2. poročilo blagajnikovo;
3. poročilo tajnikovo;
4. volitev novega odbora, nadzornika in razdišča;
5. slučajnosti.

Ad 1. Starosta prečita svoje poročilo.

»Da se ne zagovorim na dolgo in da ne bo nobene besede preveč ne premalo, sem spisal poročilo za današnje sobranje, ki je bilo sklicano, kakor vidim, v neugodnem času, ob dneh ljubljanskega velesejma.

Predvsem je moja dolžnost, da Vas iskreno pozdravim vse, ki ste kljub počitnicam doprinesli žrtev, da se vdeležite sobiranja. Polagal bo danes odbor, ki ste ga lani zbrali račun svojega delovanja, pa tudi par odbornikov, med njimi naš blagajnik so na Kranjskem. Nadomestil jih bom po možnosti.

V preteklem poslovnem letu se je Zbor udeleževal tako-le:

1. Starešinstvo je vprizorilo akcijo v obrambo našega nadškofa, nekaj plebiscit županstev in župnih ter drugih duhovskih uradov, ko so temne sile hotele njegovo odslovitev. Nadškofovo stališče se je utrdilo, koliko je naša akcija k temu pripomogla ne morem ugotoviti, ker mi za kulise ni bil dan pogled.

2. Vsled meni še vedno nerazumljive nedostopnosti krogov pri »Goriški Matici«, katera, dasi ideelno zasnovana, ne nudi nobenih garancij, da bo trajno ostala v cerkvenih rokah in podajala našemu ljudstvu zdravega moralnega čtiva, je Zbor pozval svoje člane, naj se oklenejo novoustanovalne Goriške Mohorjeve družbe, ki je kot cerkvena bratovščina za ves čas svojega obstoja garantirano v naših rokah. Po raznem kolebanju in mnogih pomislekih je velika večina naših zborovih članov disciplinirano nastopila za G. M. D. in je s tem njen obstoj zasiguran. Kot poslavljajoči se starosti izražam svojo iskreno željo, da bi se G. M. D. in G. M. strnili v eno samo katoliško književno podjetje, ker sta dve katoliški podjetji med malim drobcem našega naroda luksuz in sem subjektivno prepričan, da pada ena kot zrel plod svoječasno v naročje svobodomislecev.

3. Zbor je izvršil v tem letu tudi akcijo za obstoj slovanskih patrov v naših samostanih. Tozadevna spomenika je bila poslana frančiškanskemu in kapucinskemu generalu ter Kongregaciji Religiosorum v Rim. V informativne svrhe je bila dostavljena tudi nadškofu Eksc. Pellizzonu v Vatikan. Odgovora nas je smatral vedno do sedaj edini frančiškanski generalat, ki je odpisal. — Vidi se, da je tamkaj general po rodu Nemec.

4. Naši Prosvetni zvezi so sobratje obračali vso pozornost in jo povsod podpirali z dejanskim sodelovanjem pri osrednjem odboru in podeželskih društvih. — Nerazčističeno je še razmerje med Prosv. zvezo in Marijinimi družbami po vaseh, a to se bo obravnavalo pred drugim forumom.

5. Katoliškemu dijaštvu je Zbor tudi naklanjal svojo pozornost, mu dal materijelno podporo za tečaj na Pečinih in mu poslal tja svoj pozdrav.

6. Zbor je tudi uvedel razmišljanje o invalidnem domu in starostni preskrbi svojih članov. Odmeva ni izzval posebnega, ena konferenca in sobratje kot posamezniki so glede tega poslali starosti svoje misli in nasvete. Upamo, da ta ideja ne bo zamrla. Za sedaj, ko še nekam shajamo, smo čisti altruisti, a ko nas bo sila pritisnila, bomo začeli tudi nase misliti, kakor mislijo po drugih škofijah v Italiji duhovniki na svojo bodočnost. Penzij tam ne poznajo in poznali jih ne bomo tudi mi več, ko se raztegne tozadevna zakonodaja na novo priključene pokrajine. O tem pri debati kaj

več, zlasti o Pio Sovvegno, našem podpornem društvu.

To bi bilo v glavnih potezah delo Zborovega starešinstva v preteklem letu.

Imam še točko o Reformi pri Zboru in Zborniku. Najraje bi si to točko prihranil, difficile est enim satyram non dicere, a vsejedno tudi k tej točki par besedi.

Vsi kriče in kličejo po reformi, ker je na dlani, da bi stanovska organizacija kot je naša mogla in morala vse kaj večjega storiti, kakor je vršil Zbor do sedaj. Reforma Zbornika, glasila ljudi z visokošolsko izobrazbo, je tudi očitno nujno potrebna. Kritike se piše in se sliši od vseh strani toliko — ko pa odbor prosi za sodelovanje — se vse poskrrije. Le par posebno dobrohotnih in za čast Zbora skrbčih sobratov je skušalo odzvati se pozivu sodelovati pri našem glasilu.

Prva in glavna napaka pri Zboru, ki se mora takoj danes odpraviti, je preveč razkropljeni odbor ozir. starešinstvo. Ne samo enkrat, večkrat se nam je v preteklem poslovnem letu zgodilo, da smo sklicali sejo in z dežele sva prišla k seji dva. Kako more starosta ali tajnik vedeti, kdaj je ta ali oni prost.

Zato mora Sobranje, če hoče da bo Zbor res kaj veljal, izvoliti v starešinstvo sobrate, ki biva jo v mestu ali njegovi neposredni bližini. Tu in le tu se je pri viru vseh aktualnih zadev, tu se je mogoče hitro zbrati in potrebno ukreniti. Tu bi imeli tudi vsi, ki se shajamo v mesto človeka, pri katerem bi dobili informacije. — En sam zgled: Plačevanje nagrade za podučevanje veronauka v višjih razredih ljudske šole.

Urednik »Zbornika«, če ga mislimo še izdajati, ker tak kot je, je boljše da ga ni, bi moral biti v mestu, bi moral imeti čas in ljubezen ter tudi potrebne zmožnosti. Je vse zastoj, en dušni pastir z najrazličnejšimi skrbmi po glavi pri najboljši volji ne bo zmogel za trajno tega dela in je vsaka kritika Zbornika čisto navadna verberatio aeris, popolnoma brezpomembna. Oprostimo g. Staniča vseh dušnopast. skrb, premestimo ga v Gorico, pa bo tudi Zbornik kmalu drugačen. Ker pa to ni v naši moči, je na Sobraanju, da najde kako drugo pot proti reformi našega stan. glasila. In s tem končam.

Zbor sprejme poročilo z odobravanjem. Sobrat Š. vpraša: Kateri društveniki so kršili disciplino glede »Moh. družbe«? Starosta: O tem ne govori moje poročilo. Ni mi znano.

Ad 2. Blagajna je imela L 5142.56 dohodkov in L 4216.— stroškov; gotovine je L: 926.36. Račun odobren, Zbor želi, naj bodo v prihodnjem računu razvidni tudi zastanki.

Ad 3. Odbor je imel 7 sej; vdeležba slaba. Tajnik je izvrševal samo to, kar mu je naročal starosta; zato pa je njegovo delovanje že zapopadeno v poročilu staroste. Če bi hotel kaj povedati, moral bi le ponoviti, kar že vsebuje podano in odobreno poročilo.

Sobrat G. toži o razmerah, ki so nastale v dušnem pastirstvu v Istri vsled odstranitve čč. oo. frančiškanov iz pazinskega samostana. Sobrat Val. zatrjuje, da so v vatikanu prepričani, da se bodo italijanski duhovniki in patri v kratkem na-

učili slovenski in hrvatski, in da bodo uspešno delovali med ljudstvom, katero si bo tudi v par letih prisvojili italijansko govorico.

Sobrat B. Kristus ni vstanovil Cerkve, da bo pošiljal duhovnike učiti se jezika, ampak oznanjvat sv. evangelij v jeziku, ki ga narodi razumejo in govorijo.

Sobrat St.: V sv. Križu spoveduje pater, kateri ne zna slovenski. (Klici: Čujte, čujte! Je li to mogoče? Ali je o tem obveščen ordinarijat.) Spovednikom, kateri ne razumejo in ne govorijo jezika vernikov, ki iščejo pri njih tolažbe, naj se odvzame jurisdikcija!

Sobrat R.: Na sv. Gori se patri pridno učijo slovenski. Iz zakristije pa je zginil dne 15. avgusta t. l. molitvenik, ki so ga prejšnji patri rabili pri službi božji. (Klici: Kdo ga je odnesel? Molitvenika ne rabijo več, ker znajo že vse na pamet.)

Sobrat St. se odpove uredništvu »Zbornika« ker ne dobiva dopisov od sobratov. Nima na razpolago časa, da bi sam zakladal list. Zbor ne sprejme odpovedi in želi, da g. St. ostane še nadalje urednik Zbornikov.

Sobrat Šv. bi rad vedel, katere sobrate je odbor določil, kdo jih je povabil in naprosil, da bi sodelovali pri Zborniku. V odgovor prečita tajnik zapisnik tozadevne odborove seje.

Novi odbor naj stopi v stik z društvom »Pio Sovegno« in sv. Jožefa.

Ad 4. Izvoljeni so bili: Fr. Švara, starosta; msgr. A. Berlot, dr. M. Brumat, J. Budin, O. Pahor, S. Stanič, odborniki; msgr. J. Valentinčič, nadzornik; J. Rejcek, A. Rutar, J. Reščič, člani razsodišča.

Ad 5. Sobrat Gr.: V nekaterih krajih podučujejo v šolah duhovniki krščanski nauk v italijanski. Ako bi šolske oblasti zahtevale, da moramo podučevati v italijanskem jeziku, je naša dolžnost, da se zoperstavljamo in nadaljujemo krščanski nauk v cerkvi v jeziku, ki ga naši otroci razumejo in govorijo, sicer bi ravnali proti npravnemu božjemu in človeškemu pravu.

Pastoralni pomenki.

(Nadaljevanje.)

Nemo iudex...

Če kdo sodi o svojem delovanju in nehanju malo drugače kot mi, mu kaj radi vržemo v obraz stari pregovor: *Nemo iudex in causa propria.* Kakor vsako reklo, je tudi to deloma resnično in deloma ne. Res je, da se človek ne sme popolnoma zanašati le na svojo sodbo, zlasti ko nastopa v javnosti — res pa tudi, da mora biti predvsem sam sebi pravičen sodnik. Zlasti če pomislimo, da naše delo zavisi v veliki meri od božjega blagoslova, ta pa predvsem od namena, s katerim postavljamo svoje moči in zmožnosti v službo pravice, resnice in ljubezni — nam o o jasno, da velja za nas bolj nauk: *Probet scipsum nemo* kot pa *nemo iudex...*

Marsikdo zgublja pogum pri delu, opušča idealno započete načrte in se končno vda popolni letargiji,

ker posluša vse mogoče, včasih popolnoma nasprotujoče si sodnike — pri tem pa pozabi, da je dolžan predvsem svojo dobro vest upoštevati. *Probet scipsum homo!*

Ali ni Bog sam izročil najvažnejše sodbe o nas nam samim? Glejte človeka, ki hoče odpusčenja, prijateljstva božjega po velikih in groznih zablodah! Sam se mora najprej obsoditi in obtožiti — in od Boga postavljeni sodnik ga odveže na podlagi njegove lastne obsodbe in obtožbe.

Torej nikar se ne dajmo begati od sodnikov tega sveta niti ne od sodb naših prijateljev niti od sodb naših predstojnikov. Kajti le eden je, ki nam gleda globoko v srce, ki pozna vse naše misli in namene, ki tehta našo voljo bolj kot naša dejanja. Pri Bogu nam ne izostane edino trajna in hrepenjenja vredna čast, ako bomo vsak dan presojali svoja dejanja v luči 4 poslednjih reči in v zrcalu dobro vzgojene vesti. Blagor nam, če pohvali naše prizadevanje taka duhovska vest.

Probet scipsum sacerdos in omnibus operibus suis et inveniet requiem animae suae!

»In faciem ei restiti...

quia reprehensibilis erat. pravi o prvaku apostolu, sv. Petru, apostol Pavel (Gal. 2, 11). Bratovska kritika in primerno bratovsko opozorilo sta važni stvari, vredni, da ju bolj negujemo kot navadno. Koliko hibi in napak ima marsikdo na sebi, ki bi se jih zlahka otrese, ako bi ga kdo v bratovski ljubezni nanje opozoril. Zlasti župniki in sploh predstojniki so kar dolžni opozarjati mlajše sobrate na nelepe in škodljive poteze njihovega značaja in na manj modro in kvarno postopanje v dušnem pastirstvu. Morda gre za malenkosti, ki se v začetku lahko popravijo, ki pa sčasoma zavzamejo take oblike, da uničijo velik del dušnopastirskih uspehov in zgrgenjo življenje sicer pridnemu delavcu v vinogradu Gospodovem. Vzemimo zgled. Mlad duhovnik pride iz semenišča na prvo kaplansko mesto. V hvalevrednem navdušenju so pridno loti dela na raznih poljih, v cerkvi, šoli, društvu itd. Toda kmalu se pokažejo nasprotovanja, kmalu zasliši ostro kritiko od desne in leve. V njegovem srcu se vzbudi nevolja, čuti se razočaranega — rad bi se maščeval. V pridige se mu vsiljuje zbadljivke, na cesti kaže užaljen obraz onim, ki jih smatra za svoje nasprotnike in podobno. Gospod župnik bi moral tega g. opozoriti, naj ne vzame vsake besede tako usodno, naj se premejuje, naj uporablja ponižanja v to, da postanejo njegovi nameni čedalje čiščejši, da zažari njegova sveta vnama tembolj v ognju preizkušene ljubezni. Tako ali podobno bi moral posvariti g. župnik svojega mlajšega sodelavca. Toda velikokrat se zgodi, da se predstojniki bojijo žaliti ali da morda niti ne opazijo hibi svojih mlajših bratov, ker ne opazujejo z očetovsko skrbjo in ljubeznijo njihovega dela in prizadevanja. In posledica? Mlad gospod nadaljuje svoje ostro in odbijajoče početje in polagoma postane čmeren sitnež, ki svoje ovčice le oblajava, ki se pravzato ne more nikjer priljubiti, niti ne doseči dobrih uspehov. Tako oteži samemu sebi ure duhovskega življenja.

Toda ne le predstojniki, ampak tudi sovrstni tovariši in celo mlajši sobratje smejo — seveda s

primernim spoštovanjem in na način, ki pristojno mlajšemu in nižjemu — opozoriti sbrate na nedostatke, ki jih sami ne opažajo ali jim ne pripisujejo one kvarnosti, ki jo dejanski imajo. »In faciem ei restitui, quia reprehensibilis erat...«

Pomislino, da gre za čast božjo in zveličanje duše, ne pa samo za našo čast, dostojanstvo in lagodnost — in radi bomo priznali: Le še več zares bratovske kritike in opozorila!

Za koristno presojanje delovanja svojih tovarišev in za uspešne opomine je pa treba več stvari, na katere premnogi kritiki prejdi pozabljajo — in pravzato s kritiko razdirajo in ubijajo, namesto da bi boljšali, krepili in dvigali.

Upoštevacimo te-le stvari.

1. **Pravičnost.** Ko presojamo moralna dejanja, se moramo živo zavedati, da v tem sploh ne moremo biti popolnoma pravični. V tem je pravičen le Bog, ki gleda v duše. Nekatere stvari pa vendar zahteva pravičnost. Predvsem nikar ne zidajmo svoje sodbe na take trhle temelje: pravijo, sem slišal, govorijo v vasi, zdi se itd. Kdo govori, zakaj, v kakih okoliščinah, kako upravičeno? Audiatur et altera pars! Lahkomiselni »govorijo« so spravili marsikateroga sobrata na led in mnoge ob ugled. Zgodilo se je, da so ubili idealne ljudi, ki so obnemogli v najboljših letih. Zato v vseh podobnih slučajih: audiatur et altera pars!

Pravičnost zahteva nadalje, da smo poučeni o stvari, ki jo presojamo. »Le čevlje sodi naj kopitar!« Kako naj pravično presojamo delovanje naših tovarišev na političnem, gospodarskem in prostvetnem polju, če se s temi vprašanji nikdar nismo resno pečali, če ne poznamo važnosti duhovnikovega udejstvovanja na teh poljih, če nimamo pogleda v kovačnice teh organizacij, če se skrbno odtegujemo prilikam, ko bi se lahko poučili o vseh prevažnih vprašanjih, ki se tičejo njihovega zdravega razmaha. In spet se zgodi, da se oglašajo kritikastrci od vseh vetrov in mečejo polena pred noge onim, ki bi jih morali z vsemi silami podpirati. In se zgodi, da brat brata zataji in da podaja roko svojim največjim sovražnikom. To je naša sramota! To je strupeni sad krivične kritike, ki ne ve, da mora stvar, ki jo naj pravično ocenjuje, najprej poznati.

Če hočemo biti pravični v kritiki, se ne smemo omejevat na splošne sodbe in trditve. Niti zares pravična, niti ne tovarišu in stvari koristna bi ne bila n. pr. kritika: Ti siliš z glavo v zid, si premalo previden, prepirljiv, v taktiki zvižčen, neodkritosrčen, pridigaš čez glave, v spovednici si preveč površen itd. Treba je, da take trditve tudi utemeljiš na podlagi resničnih dejstev. Povedati moraš quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando se je tvoj tovariš pregrešil. Pokazati mu moraš: to ni bilo prav, in sicer zato; tako in le tako bo lahko spoznal in priznal svoj pogrešek ter se skušal poboljšati. Lahkomiselne splošne trditve, sumničnja itd. so delo lihkomiselnih ljudi, ne pa brata, ki hoče sobrata in dobro stvar rešiti zla. Ne vem, ali je katera stvar, ki bi tako jemala veselje do požrtvovalnega dela, kakor take splošne trditve, polne sumničenj brez stvarnega ozadja.

Pravičen kritik ima tudi to lastnost, da pove kar misli v obraz onemu, ki mu gre in ki mu kri-

tika more koristiti. Paulus in faciem Petro restitui. Povedal mu je razloge »Si tu cum Judaeis sis« itd. Zaključil pa je svojo correptio fraternalis z jasnimi »propter quod...« Najbolj se pregrešimo proti pravičnosti kritike, če kritiziramo odlične javne delavce napram ljudem, ki jih morajo spoštovati in jim zaupati. To tembolj, če niso o stvari nič poučeni. In še bolj, če nimamo drugih argumentov kot že omenjena natolčevanja. Torej bodimo zelo previdni iz ljubezni do pravice in resnice, sicer bomo morali vsak dan spoznavati: si tacuisses, philosophus fuisses.

2. **Ljubezen.** In omnibus caritas, tudi v kritiki in opominih. Ljubezen do skupne stvari in vzajemna ljubezen do sobratov nas morata voditi, ko ocenjujemo in opominjamo. Vsak kritik bi si moral staviti sledeča vprašanja:

- a) Iz katerih nagibov ocenjuješ in opominjaš?
- b) Ali te vodi napuh, ki želi otemniti zasluge drugih, da tvoja zvezda tembolj žari?
- c) Ali te vodi zavist, ker vidiš, da so drugi zmogljivejši, priljubljenejši, srečnejši v svojem delovanju in bogatejši na uspehih?
- d) Ali te vodi sitna nestrpnost, ki mora vse od kraja grajati in podcenjevati tako ali tako?
- e) Ali te vodi zares le ljubezen do dobre stvari?

Najzanesljivejši dokaz, da je naš namen res dober, da nas vodi le ljubezen do krščanskega napredka, je ta, da se odkritosrčno in toplo veselimo, ko opažamo, da sobratje v tej ali oni smeri zares srečno in uspešno delujejo. Kogar uspehi sobratov vznemirjajo, mora pač dvomiti o svoji ljubezni do stvari.

Ali naj dvomimo, da bomo imeli dela še vedno čez glavo, čeprav bi vsak izmed nas naredil vse kar more?

3. **Dobrohotnost.** Ko drug drugega ocenjujemo in opominjamo, moramo to delati tako, da sobrat iz načina, kako povemo, in iz besed, ki jih rabimo, lahko razbere, da smo mu dobrohotni. Dobrohotnost je tista skrivna moč, ki dela najbolj odiozne in zoprne stvari sprejemljive in celo prijetne, ki obuja hvaležnost tam, kjer bi brez nje nastale mržnje, nevolje in včasih celo nepopravljive zamere.

Kritika brez dobrohotnosti je slana — namesto solnca in dežja na rodovitnih poljih.

V kritikah najdemo navadno zelo malo dobrohotnosti. Marsikdaj se nam zdi, da je pojm kritike sam že izkvarjen. Nekateri namreč mislijo, da kritika je istovetna z grajo, in da najboljši kritik je oni, ki najde in poudari največ graje vrednega na tem ali onem dejanju ali delu. V resnici pa se pravi ocenjevati ugotoviti vrednost katere stvari. Vsako človeško delo pa je nepopolno in ima svoje slabe pa tudi dobre strani. Kdor najde na njem same vrline, ga bo istotako nepopolno ocenil kakor oni, ki opazi le temne strani. Kdor hoče pravilno ocenjevati, t. j. opisati vrednost kake stvari, se mora enako ozirati na vrline kakor na nedostatke.

Dobrohotna kritika in opozorilo morata upoštevati in izraziti tudi vrline. Vendar odkrito in iskreno, tako, da ne napravita vtisa zvižčne captatio benevolentiae.

Veliko je staršev, ki svoje otroke vedno le grajajo. Enako je mnogo duhovskih predstojnikov, ki

delovanje svojih mlajših in nižjih sobratov le skeptično motrijo in skrbno molčijo, če ne morejo grajati. Oboji so slabi psihologi in vzgojitelji - obem manjka tiste dobrohotnosti, ki se mora ob raznih prilikah tudi na zunanje pokazati.

Dragi sobrat! Ali kritiziraš rad, ali opazuješ delovanje svojih sobratov, ali jih opozarjaš, če se ti zdi, da se v tej ali oni važi zadevi iz nevednosti, lahkomišelnosti ali zle volje pregrešijo? Da, Prav imaš. Toda vprašaj se, ali je tvoja kritika tudi pravčna in ali izvira iz dobrohotne ljubezni do svete stvari in do sobrata.

(Nadaljevanje sledi.)

Iz Zbora.

Prijateljli!

Znano Vam je, da smo ustanovili v Gorici zadruzo z imenom »Naš dom«, ki ima namen sezidati skupni dom za vso našo slovensko mladino, ki sodeluje v naših organizacijah.

Odveč bi bilo naštevati Vam razloge, ki so nas privedli do te akcije. Naše krščansko prosvetno delo se je tekom let razširilo po vsej deželi. Ako hočemo, da bo to delo uspešno in solidno, nujno potrebujemo svoje strehe, kjer bomo zbirali našo mladino k tečajem, zborom in duhovnim vajam. Znano Vam je, kako drvi mladina Gorici proti verskemu, moralnemu in narodnemu prepadu. In mi nimamo kottička, kjer bi mogli tem najmlajšim in najbolj pomoči potrebnim dati varnega zavetišča pred to usodno nevarnostjo. Nešteto kinov, plesišč in diskvalificiranih zabavišč vleče mlade ljudi, ker ne najdejo doma, kjer bi se jim nudila poštena zabava. Temu nemoralnemu toku je treba postaviti jez s tem, da sezidamo dom, ki naj bo zbirališče vseh poštenih Slovencev v Gorici.

V ta namen smo ustanovili zadruzo »Naš dom« in razpisali deleže po 200 lir, ki se morajo vplačati v obrokih tekom enega leta. Potrebno je, da te deleže podpišejo naši ljudje.

Apeliramo na Vas, ki poznate težo razmer in velpomembnost naše akcije, da pristopite k zadruzi in ob vsaki priliki agitirate zanjo pri sobratih. Prosimo Va, da čimprej podpišete pristopnico.

S skupnimi močmi in božjo pomočjo upamo naš načrt udeležiti. Pomagajte nam!

V Gorici, dne 4. avgusta 1924.

Za zadruzo »Naš dom«:

Dr. Vlado Glaser, načelnik.

Ant. Sfiligoj, blagajnik; L. Bajec, knjigovodja; F. Terčelj, tajnik; D. Doktorič, L. Sardoč, St. Stanič, A. Cargo, Milan Povšič in F. Terčič,

odborniki.

msgr. M. Arko, Dr. St. Brajša, Abram Jože, L. Smolnikar in inž. Rustja, nadzorniki.

Socialni tečaji.

V avgustovi številki »Učiteljskega lista« beremo o učiteljskem socialnem tečaju tudi tole: »Social-

nega tečaja pri Sv. Luciji se je udeležilo okrog 100 članov. To dokazuje, da so tečaji potrebni. Pripoznati pa moramo, da nedostaja predavanjem na tečaju enotnosti in sistematičnosti. Mi zanikamo, da bi veliko število udeležnikov pomenilo kdo ve kakšno zanimanje za socialna vprašanja. Stvar je po naši sodbi precej drugačna. Tečaj je nekaj rendez-vous prijateljev in tovarišev, ki se — kar je umevno — vsako leto enkrat sestanejo na prijetnem svetlucijem letovišču. Za učitelje iz tužne Istre pa je sestanek pravi užitek, ko se svobodno oddahnejo po 12 mesečnem preganjanju in trpljenju. — Kaj naj pomeni za vzgojo in kulturo učiteljskega tečaja, kjer ni o kakem načelu ali kakšnih smernicah nikakega sledu? Saj nastopajo predavatelji vseh svetovnih in življenjskih nazorov kakor pri kaki kinematografski predstavi. Iz tečaja se sicer vrne udeležnik z nekoliko večjim znanjem, a h kulturi se ni s tem prav nič pripomoglo. Zato taki tečaji ne bodo ustvarili delavcev, zakaj predpogoj za pravega delavca so enoten nazor, trdna in jasna načela. Povzročitelji teh tečajev imajo sicer namen, da vcepijo v učitelstvo nekaj socialnih načel, toda praksa kaže, da so udeležniki v življenju, v praksi več ali manj priveski liberalne stranke, čije načela so v diametralnem nasprotju z vsakim, tudi elementarnim socialnim naziranjem.

Učiteljski list,

ki je glasilo celokupnega slovensko - hrvatskega učiteljskega na Primorskem, se je v zadnji številki precej zagrešilo. Z ozirom na padec Pašičeve in nastop Davidovič - Koroščeve vlade piše: »Iskreno želimo, da bi se na učiteljsko, ki je kot stan meso našega mesa, ne zgrnila preganjanja, ki zadenejo povečini najznačajnejše ljudi.« S to notico je glasilo učiteljskega bolesno zadelo naš duhovski stan, ki po načelih simpatizira s Slovensko ljudsko stranko. — Učiteljski list se boji, da bo Korošec preganjal učiteljsko. Ta sum ni upravičen. Potem pa vprašamo: Pašičeva vlada je kruto preganjala neliberalno učiteljsko; kdaj je »Učiteljski list« to dejstvo konstatiral? Seveda, Pašič je zastopnik protikrščanskih načel, ljudska stranka pa sloni na krščanski podlagi. Zato tudi dvojna mera. — Kaj poreče na to učiteljsko, ki še ni zatajilo krščanskih načel?

Kulturni boj.

Tržaški tednik »Novice« so nastopile pot kulturnega boja. V številki dne 21. avgusta so se vrgle na Cerkev. Piše: »Rdeča internacionala se ni zapletla v srdit boj samo z zapadnimi državami. V zapadni Evropi je še ena, silna ustanova, ki se je čutila ogroženo po rdečem strašilu. In ta ustanova se imenuje črna internacionala. Črna internacionala je postavila nasproti rdeči internacionali vse svoje rezerve. Boj med tema dvema ustanovama je srdit. Rdeči imajo proti sebi nasprotnika, ki je varen takega boja, ker ga bje že stoletja in ker se bje z istim orožjem kot on, to je s skrajno demagogijo, to je z brezvestnim izkoriščanjem nevednosti in strasti ljudstva. Boj med njima je neizprosen, ker zmaga enega pomeni smrt drugega.«

V nadaljevanju članka se list zgraža, da je slovensko katoliško narodno dijaštvo izrazilo sv.

Očetu ter goriškemu knežonadškofu vdanost. Pravi namreč, da so »pristaši črne internacionale poslali pozdrave papežu.«

Vse to delo je usmerjeno po načrtu. Tržaški predstavniki liberalne stranke so že ob koncu lanskega leta obetali ustanovitev takega poljudnega lista. Strupa pa ne vlivajo na debelo, ampak počasi v malih dozah. Sobratje, naša dolžnost je jasna!

Iz krščanskega sveta.

Reka nova škofija.

Kakor so se izselili iz Gorice in iz Sv. Križa naši slovenci kapucini ter so bili nadomeščeni z italijanskimi, ki ne poznajo niti običajev našega ljudstva niti njegovega jezika, tako so morali zapustiti tudi reški kapucini svojo starodavno posest na Reki. Hrvatski kapucini so bili nepretrgoma že 600 let na Reki; iz male kapelice so si postavili lepo in prostorno cerkev, sezidali obširen samostan in ustanovili tudi lastno tiskarno, gotovo največjo na Reki. Vse to so morali zapustiti kar čez noč in komaj so si rešili golo življenje.

Nova vlada je takoj razdelila enotno reško župnijo na štiri samostojne župnije. Najmanjšo župnijo so prepustili dosedanjemu reškemu župniku Msgr. dr. Kukaniću, ker se ni hotel »ne milom ne silom« odpovedati ne župniji, niti svojemu rojstnemu kraju Reki. — Iskali so vendar vsakovrstnih pretvez, da bi ga odstranili, toda čvrsta reška korenika in poštenjak od nog do glave je našel vedno dovolj opore med meščani, da je zmagalo pravo.

Ko je pa bila Reka priklopljena Italiji, je bila Reka s tem odtrgana od Senjske škofije ter je dobila papežev delegata, ki naj bi uredil in vse pripravil za samostojno reško škofijo. Vse se je delalo preko Msgr. dr. Kukanića in ko je to odkrito povedal papeževemu delegatu, je takoj dobil poziv, naj se tekom enega tedna odpove župniji. Odločni dr. Kukanić ni čakal teden dni, ampak je še isti dan resigniral na župnijo, saj je vedel, da mu sedaj ni več mesta na Reki. Zapustil je svoje rojstno mesto in tiste meščane, katerim je skozi toliko let rezal z ljubeznijo kruh božje besede ter pobegnil v Jugoslavijo, in se naselil v Delnicah, v Gaskem Kotaru. — Tako je zgubila Reka zadnjega hrvatskega duhovnika.

Kakšen udarec je bil to meščanstvu, so pokazale posledice: cerkve so malone popolnoma prazne. Medtem, ko je dr. Kukanić oznanjal božjo besedo v italijanskem in hrvatskem jeziku, je danes hrvatski del prebivalstva popolnoma izključen od poslušanja božje besede v svoji materinščini. Ne poznanje naših razmer in našega jezika od strani laške duhovščine, goni slovanski življenj iz cerkve in mu zapira vrata do nadnaravnih milosti, katerih bi morali po katoliškem načelu biti deležni vsi brez razlike jezika.

Sedaj se študira teren za novo reško škofijo, kateri naj bi pripadal tudi del tržaške škofije in sicer oni del, ki je sedaj že politično in upravno združen z reško prefekturo. Sem bi pripadal izključno hrvatski in slovenski element inkluzivno do Ilirske Bistrice.

Prerok Jona in njegova zgodba.

Svetopisemski opis preroka Jone v ribjem trebuhu je delal prirodoslovcem mnogo preglavic, istotako racionalističnim eksegetom - protestantom. Pečali so se v zadnjem času s tem zagonetnim vprašanjem Angleži: Trumbull, Kennedy, Perowne, Smith, Dahm in še več drugih. Vsi ti so se nagibali mnenju, da je hotel svetopisemski avtor v preroku Jona v paraboličnem smislu označiti zgodbo judovskega ljudstva, ki se je upiralo Bogu, ki je zaradi tega mnogo trpelo a bo nazadnje rešeno. Katoliškim razlagavcem sv. pisma ni prišlo na misel dvomiti o historičnem dogodku Jonovega bivanja v morski ribi, saj se je Učenik resnice sam nanjo skliceval (Mat. 12, 40).

V najnovšem času pa pobija zmoto racionalističnih bogoslovcov Anglež E. I. Sewell, trdeč, da se mora zgodba preroka Jona razlagati v dobesednem pomenu besede. V »Victoria Institute« je imel predavanje »O historični vrednosti knjige preroka Jone.« V tem predavanju si je postavil dve vprašanji: 1. Ali je mogoče, da bi bil odraščanec človek pogoltn od ribe in da bi ostal v njeni notranjosti živ 3 dni.

2. Kake vrste naj bi bila ta riba, ki jo je Gospod providencijsko pripravil za svojega vpornega služabnika.

Na prvo vprašanje odgovarja odločno pozitivno s tem, da takoj vtemeljuje odgovor na drugo vprašanje in trdi, da ni mogoče govoriti tu o drugi »ribi« kot o kitu.

Kit sicer ni riba, ampak je gorkokrven sesavec živeč v morju, ki diha s pljuči in potrebuje zraka kot vsi drugi sesavci, to je, mora priti zelo pogosto na površje morja »na oddih«, a še sedaj ga večina priprostitih ljudi smatra za ribo. Ni čuda, da ga svetopisemski avtor v tedanjih časih tudi imenuje ribo. — Nepreciznost v tej stvari torej ne more oslabiliti historične verodostojnosti preroške knjige Jonove. Ta pa se naslanja na naslednja dejstva:

Kit je predvsem dovolj velik, da lahko človek v njem prebiva. Nekatere teh živali merijo tudi 20 metrov v dolžino in zavzemajo toliko kubične prostornine kakor precej velika človeška stanovanja. Njegov požiralnik ima sicer le par centimetrov premera — kit se hrani le z manjšimi ribami, ki jih z vodo vred polovi v svoje velikostno žrelo — zato Jona ni mogel razpolagati (pravi Sewell) s celim stanovanjem, ampak le s pred-sobo in to je bila sreča zanj, ker bi se sicer moral zadušiti v želodcu živali.

V tej predsobi pa je imel Jona ves možni »konfort«. Stanovanje mu je bilo dovolj veliko, ker je kitovo žrelo pri večjih živalih 7 metrov dolgo, 3 m široko in 3 m visoko. Imel je dovolj svežega zraku, ker kit prezrači cela svoja pljuča s svežim zrakom vsaj vsakih 15 minut — pri naših gorjanih zračijo sobe po zimi komaj enkrat na teden — imel je tudi hišno morsko kopel, ko je kit lovil hrano za-se, velike kitove kosti (nadomestilo zob)

pa so preroka varovale, da ga hitra premikanja živali niso vrgla sredi morja iz varnega zavetišča.

Edina neprijetnost tega stanovanja so bili močni zračni preprihi, ki so se pojavili kadar je žival dihal, zlasti pa, ko je po zavžitem kosilu in večerji izpihala morskovo vodo v obliki vodovoda iz svojih nosnic. Pa prerok Jona, pravi v šaljivi obliki Sewell, pač ni mogel zahtevati vseh onih udobnosti v svojem začasnem in po dobroti božji mu poskrbljenem stanovanju, ki jih imajo današnji potniki v trebuhu modernega oceanskega parnika.

Da so se ob času Jone nahajali kiti v Sredozemskem morju, ni nobenega dvoma, ker so jih šele v 16. stoletju tu začeli sistematično zatirati in so jih šele 1877. v zalivu Taranto lovili in preganjali. Ni torej nič čudnega, če se je Bog poslužil ravno te »ribe«, da je Jono pokoril in rešil z njo ob palestinskem obrežju.

Sicer pa imamo dokaz za fizično možnost in historično verodostojnost zgodbe preroka Jone v dogodku najnovejšega časa. Leta 1891. je pri velikopoteznem kitolovu eden izmed harpunašev, James Bartley, padel v morje in je bil vpričo tovarišev požrt od razdraženega kita. Naslednji dan je bil isti kit vjet in ubit in Bartley-a so našli živega v njegovem silnem žrelu, visečega med kitovimi kostmi kot kos jedi, ki se človeku zarije med njegove zobe. Bil pa je revež v nezvesti in se je šele s pomočjo zdravnikov črez več časa zavedel ter je pripovedoval svoj dogodek modernega Jone. Svetopisemski Jona pa je ohranil več hladnokrvnosti in je v žrelu molil k Gospodu.

Tako Sewell. — Veda, ki se spopolnjuje, dokazuje resničnost svetopisemskega pripovedovanja in osramočuje tiste, ki na podlagi »pozitivne znanosti« odrekajo verodostojnosti svetopisemskim knjigam.

Katoliška cerkev v zadnjih desetletjih.

(Odlomki negovorjenega govora.)

To polje je tako obširno, da se od daleko ne drzнем o tem predmetu izčrpano govoriti. Hočem vam nanizati le nekaj dejstev, ki naj vam pokažejo, kako je papeštvo tudi med vojsko vršilo objektivno svojo visoko nalogo na svetu.

Rekel sem, prijatelji, *visoko nalogo!* kajti namen cerkve na svetu je, da v njej in po njej Kristus nadaljuje svojo odrešilno delo, kakor tedaj, ko je sam živel. Da ima cerkev na svetu res to poslanstvo, pričajo besede Gospodove: »Kakor je mene oče poslal, tako pošljem jaz vas.« Tozadevno delovno polje cerkve se razteza na vse narode — Pojdite in učite vse narode — je rekel Gospod — in kdor bo veroval bo zveličan.

Iz tu označenega namena cerkve, sledi jasno, da je cerkev nadnaravna družba in jo je bistveno ločiti od vsakega civilnega, političnega in filozofskega združenja.

Ceravno ni med udi cerkve z ozirom na zveličanje nobene razlike, vendar obstoji cerkev po svoji — da se tako izrazim — od Gospoda dani

ustavi, iz udov, ki imajo različna svojstva: eni so predstojniki, drugi so podložniki; eni so učenci, drug učenci, eni so delivci zakramentov, drugi prejemalci.

In tako mora po volji Gospodovi ostati do konca dni. Ker ima pa cerkev tako visoko nalogo — in vekovito trajnost je pač dosledno, da mora imeti tudi lastnosti, ki naj jo za ta cilj usposobljajo. Predvsem kakor znano nezmotljivost v verskih in нравnih naukih, ki je lastna papežu kot takemu in vsem škofom skupaj, ali raztresenim po svetu, ali združenim, na ekumenskem koncilju v soglasju s papežem.

Toliko za uvod o bistvu cerkve. Sedaj k našemu referatu!

Rekel sem da hočem govoriti o učeči cerkvi, a sedaj že to precizneje povem: hočem govoriti o papeštvu.

Kaj je papeštvo? Katoličanu je to vidno namestništvo Kristusovo na zemlji. Kristus je postavil Petra za vidnega poglavarja svoje cerkve in je hotel da to vidno poglavarstvo živi v sukcesivnih Petrovih naslednikih.

Orjaška je že zato časovna veličina papeštva. »Zgodovina rimske cerkve,« pravi angleški zgodovinar Macaulay, »veže obe veliki dobi civilizacije, stari in novi vek. Nobene druge institucije ni v Evropi, ki bi nas vodila v čase, ko se je dvigal in Pantconu dim daritev in so skalali tigri in žirafe po amfiteatru. Najponosnejše kraljeve hiše so v primeri z dolgo vrsto papežev kakor od včeraj, Arabci imajo bajko, da so veliko piramido v Gizeh ni in ko so vode odtekle se je pokazala spet, edina od vseh človeških del prebila silo vodovja. To je podoba papeštva. Pokopala ga je bila velika povodenj, a njega najgloblji temelji so ostali neomajni in ko so vode odtekle se je pokazala spet, edino med razvalinami sveta, ki je prišla na svetli dan.«

Ce je narisal s temi besedami Macaulay časovno veličino papeštva, je narisal drug zgodovinar protest. Gregorovius njega kulturno veličino. Seveda je mislil pred vsem na srednji vek »Rimska cerkev je premagala barbarstvo in socialno organizirala narode. Cesarji Rim je bil uničil narodnost; papeški jih je priznal in proglasil njih pravno enakost ali njih splošno državljansko pravo. Ideal enega in nedeljivega človeštva je zmagovito izšel nad narodi. Pred oltarjem enega Boga so bili Rimljani, Germani, Grki in Slovani enaki in tudi najbednejše ljudstvo je imelo popolen delež pri najvišjih dobrinah religije. Ta veliki svet obsegajoči princip je predstavljal Rim. Metropola krščanstva je predstavljala v višjem smislu kot stari Rim svetovni princip. Bila je нравno središče sveta in zato Rim mesto večne neutralnosti; tja niso smeli segati od političnih in socialnih viharjev vedno gnani valovi človeštva. Ali ni ta ideja svetega mesta večnega miru sredi bojujočega se človeštva, ideja občnega, vedno mirnega zavetišča ljubezni, omike, prava in sprave nekaj velikega in rodovitega? — V papeštvu je živila največja v instinktu sveta počivajoča ideja.«

Tako pišejo protestanti o naravni in kulturni moči papeštva.

Nam katolčanom je pa papeštvo neprimerno več! Mi ga zremo v nadnaravni svetlobi: Zato nam je

cerkev »civitas Dei«, država božja na zemlji. Papež je vladar te duhovne države, on nam je namestnik božji na zemlji, ki ga peklenška vrata ne bodo premagala. Po papežu nas vlada Kristus, ki je isti včeraj in danes in vekomaj, ki je pot resnica in življenje.

Prijatelji, ni moja naloga vam slikati naravno, kulturno in versko udejstvovanje papeštva v preteklih stoletjih. Opozarjam vas tozadevno na klasične članke dr. Sreberniča v »Času« med vojsko, kjer govori o »Respubliki kristiani« in o zamujenih trenutkih v zgodovini slovanstva. Iz teh člankov jasno sije kulturna moč papeštva v srednjem veku.

Pa to ni tisto polje, o katerem naj jaz govorim. Moj namen je pokazati, kako se je naravno, kulturno in versko udejstvovalo papeštvo v zadnjem času. Težko je določiti dobo s katero naj začnem. Kar je papeštvo na zunanjem blesku zgubilo, posebno po izgubi lastne države, je mogočno popravil vat. koncil s dogmatizacijo papežve nezmotljivosti in veliki Leon XIII. s svojimi programatičnimi nravnimi nauki. Posebno ta poslednji je pred svetom mogočno dvignil vpliv in ugled papeštva. Ob njegovi smrti ga je proslavljal vesoljni svet.

Leon XIII. je s svojimi okrožnicami o edinstvu cerkv, o krščanski osnovi držav, o krščanski filozofiji, o socialnem vprašanju mogočno vplival na novodobni svet in mu dal sredi naturalizma in socializma novo krščansko orientacijo, nov krščanski vidik. Začelo se je živahno delo za unijo, politični stik z državami se je obnovil, nastala je nova doba krščanske filozofije, stopila je na plan krščanska demokracija. Tudi umetnosti in vedi je dal Leon novih impulzov. Otroci te dobe je naš Mahnič. Velikega Leona so ob tisočletnici. Meto-dove smrti pozdravljali pod vodstvom Strossmayerjevimi romarji, ki so se predstavili za Jugoslovane. Letošnji jubilar, kranjski dekan Koblar ga je pozdravil tedaj z deklamacijo: »Triglav - Balkan«.

Smrt, ki ima smoteren pomen v vsem človeškem razvoju in napredku ima svojo teleologijo tudi v papeštvu. Ljudi je naš Gospod postavil ga svoje namestnike, ljudje se pa med seboj izpopolnjujejo in dopolnjujejo. Tako dopolnjevanje in izpopolnjevanje je bil leta 1903. umrlega Leona njegov naslednik Pij X. Oba sta bila velika — oba potrebna!

Leon mislec — Pij praktik. Kar je Leon velepo-tezno začrtal, to je hotel Pij X. v življenju narodov izvesti — vse v Kristusu prenoviti. Če je Leon dvignil ugled krščanstva na zunaj, ga je Pij poglobil v dušah. Če je izvršil Leon reformo duhov, je hotel izvršiti Pij reformo src. Če je izvršil Leon reformo v velikem, jo je izvršil Pij v malem. Če so ljudje, ki niso imeli Leonovega širokega pogleda, Leonove ideje enostransko ali celo napak umevali, jih je poučil Pij o njih pravem smislu.

Leon je silno pospešil bogoslovni študij, zlasti tudi pozitivno plat. Ta študij je navedel kat. bogoslovce v stik s protestantskimi učenjaki. Ne še večji kritični metod so bili zavajani od protestantov v subjektivizem. Tako je nastal modernizem.

Ne da bi uničil pozitivni študij je Pij to hererijo korenito iztrebil.

Leon je započel veliko, socialno gibanje. Ker je vedel, da socialni prepovedi ni mogoč brez duhovnikov je tem zaklical: Ven iz zakristij. Tedaj so nastajale vsepovsod krščanske socialne stranke. A nekateri so Leona napak razumeli. Mislili so, da bodi duhovnik najprej politik in socialec, nato šele duhovnik. Zato je Pij zaklical: »Nazaj v zakristije pa tudi ven, ali le tako, da se vedno vračajo v cerkev, kjer je njih pravi poklic. Ven, a tako, da se ne boste pomešali s svetom. Ven torej a ne preadlec!«

Leon je klical na boj zoper socializem vse do bro misleče. Pij je zavrgel načelo versko mešanih organizacij dobromislečih. Pij je s tem le tolmačil Leona. Vsi v boj, da, a ni treba da bi se armade mešale. Armada ob armadi!

Težko je reči, katero Pijevo delo je največje. Umetniki bodo povdarjali reformo cerkvenega petja, znanstveniki morda Pijevo modifikacijo cerkvenega prava. Vendar je gotovo da sta za duševni in kulturni razvoj krščanstva dve Pijevi deli sekularnega pomena.

Njegov boj zoper modernizem in njegovo evharistično delo. Te dve stvari sta na prvi pogled zelo različni, vendar ju veže ista misel in težnja. Kaj je pravzaprav modernizem? Je negacija božjega življenja v Cerkvi. Evharistija je pa življenje tega življenja. Evharistijo dajmo že malim otrokom, je klical Pij. In s tem je on hotel reči »Rod za nami naj bo bolj čist, bolj veren, bolj močan!«

Tako sta, dragi prijatelj, ta dva papeža eden na zunaj, drugi na znotraj pripravljala cerkev, — rečem lahko providencijsko — na težke dni preizkušnje, ki so zanj sledili, in ki jih cerkev morda ravno zato uspešno in zmagovito prestala — na sunke svetovne vojne.

Ob najhujših bojnih dogodkih je Benedikt XV. 1. 1914. 3. sept. zasedel stolico sv. Petra. Evropa se je bila takrat že spremenila v krvavo bojno polje. Belgija je ležala ranjena in zvezana na tleh, na Francoskem so se bili orjaški boji proti Nemcem. V Galiciji se je avstrijska armada umikala Rusom, po oceanih so se potapljale ladje.

Kako težko življenje ga je čakalo, ko je papež nastopil svoje namestništvo božje na zemlji, naj nam dokažejo ta le dejstva.

Na dan prve nemške bitke je rekel Viljem: »In sedaj vas priporočam Bogu. Pojdite v cerkev in molite za zmago Nemčije. Mi smo hoteli mir, ali božja previdnost je hotela drugače.«

8. decembra je avstrijski cesar slovesno posvetil Srcu Jez. sebe in svojo družino, svojo armado, svoje cesarstvo. In 1. jan. 1915. ki je bil tudi prvi petek v mesecu je po želji cesarjevi bilo to ponovljeno po vseh cerkvah vse monarhije.

V Rusiji je car ob začetku vojske napovedal velikansko prosvito službo božjo po vsej Rusiji.

Na Angleškem sta v imenu božjem kralj in lord George klicala na delo v municijskih delavnicah meščanstvo in ženstvo.

(Dalje pride.)

KNJIGARNA K. T. D. - GORICA - (Montova hiša)

ima v zalogi najnovejše izdaje

MISSALE ROMANUM

- I. Izd. Fr. Pustet: oblika 32×23 cm. Cene: vezano v črno usnje rudeča obreza Lit. 225.-, vezano v črno usnje zlata obreza Lit. 240.-, vezano v rudeče usnje zlata obreza Lit. 260.-.
- II. Izd. Dessain: oblika 32×23 cm, vezano v črno platno rudeča obreza Lit. 130.-, oblika 36×25 cm, vezano v črno platno rudeča obreza Lit. 160.-.

ZADRUŽNA TISKARNA GORICA - RIVA PIAZZUTTA 18 - GORICA

Se priporoča častiti duhovščini za vsa tiskarska dela.

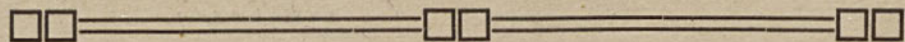
Izvršuje vsa naročila točno in po konkurenčnih cenah.

SVOJI K SVOJIM!

SVOJI K SVOJIM!

ARTURO DE ROSSI - GORICA

≡ CORSO VERDI (nasproti Semenišču) ≡

ZALOGA CERKVENIH PREPROG, ČEŠKEGA

IN DRUGEGA PLATNA. - VELIKA IZBERA

≡ NAJRAZLIČNEJŠEGA PERILA. ≡

Katoliško tiskovno društvo

- - vpisana zadruga z omejenim jamstvom - -

Gorica, Riva Piazzutta šte. 18

V Gorici, v januarju 1924.

oooo

Knjigarna K. T. D. v Gorici, Via Carducci št. 2

„Zadružna tiskarna“ v Gorici

Knjigoveznica (E. Bednarik) } v Gorici, Riva Piazzutta 18

Mladika (družinski mesečnik)

Svečarna (J. Kopač) v Gorici, Via Carducci št. 2-4.

Telefon št. 253

P. n.

Z velikim zadoščenjem ugotavljamo, da so si podjetja našega K. T. D. pridobila polno zaupanje vseh slojev našega ljudstva.

Bodite uverjeni, da se bo K. T. D. vedno pokazalo vredno tega zaupanja.

Saj so se njegovi člani, med katere štejemo naše najodličnejše kulturne delavce, že pri ustanovitvi v zadružni pogodbi odrekli vsaki udeležbi pri morebitnih dobičkih, tako da je vsaka sebična tendenca popolnoma izključena. Pač pa se ves dobiček podjetij uporablja v kulturne namene, kakor to določajo pravila.

Zato Vas vabimo in prosimo, da se tudi v bodoče poslužujete naših podjetij:

Knjigarne K. T. D. - Via Carducci št. 2,

Zadružne tiskarne - Riva Piazzutta št. 18,

Knjigoveznice (E. Bednarik) - Riva Piazzutta št 18,

Svečarne (J. Kopač) - Via Carducci 2-4.

Z odličnim spoštovanjem

Načelstvo K. T. D.